

OPONENTSKÝ POSUDOK
na habilitačnú prácu JUDr. Viktora Križana, PhD.
Pracovnoprávna dimenzia sociálnej náuky Katolíckej cirkvi
v študijnom odbore 3.4.6. pracovné právo

Habilitant sa uchádza o vedecko-pedagogický titul "docent" vedeckou prácou, ktorej cieľom je komplexne popísať a analyzovať vzťahy východísk a princípov, ako aj noriem pozitívneho práva a cirkevných, resp. aj náboženských noriem v prostredí práva regulujúceho oblasť práce na Slovensku a sociálnej náuky Katolíckej cirkvi.

Habilitant sa neuspokojuje s obvyklým konštatovaním prítomnosti náboženstva vo všetkých oblastiach života spoločnosti a uprednostnil dôslednú analýzu a pochopenie podstaty sociálnej náuky ako širokospektrálneho fenoménu v kontexte ľudského života a viacerých vedných odborov, čím účinne rozšíril a prehĺbil poznatky a možno aj záujem o oblasť sociálnej náuky.

Napriek tomu, že ide o pomerne komplexný a hlbší pohľad na spracovanú problematiku, jej historická a filozofická, možno aj etymologická analýza by dala ešte väčšiu presvedčivosť tak významnému spojeniu fenoménov práva a náboženstva, resp. kresťanstva, resp. učenia Katolíckej cirkvi. Taktiež názov štúdie plne nevystihuje jej obsah a ciele: nejde tu len o pohľad na sociálne učenie Cirkvi, ale skôr o jeho životnú interakciu s právom.

Treba jednoznačne oceniť suverénne prenikanie do oblastí, ktoré sa vyznačujú osobitnými právnymi a cirkevnými inštitútmi, prelínaním sa civilného a kánonického právneho systému a vyžadujú plné pochopenie prepojenia na základné normy ústavného práva a teórie práva, ale aj na normy medzinárodného práva a práva Európskej únie.

Prvý okruh práce reaguje na východiská, ktoré sa nachádzajú v sociálnom učení Katolíckej cirkvi, najmä na princípy dôstojnosti človeka, spoločného dobra, subsidiarity a solidarity. V tomto okruhu si autor práce dáva a pokúša sa zodpovedať si aj otázku dôvodov, resp. nároku, či vzájomnej väzby sociálneho učenia Cirkvi a pracovného práva, resp. práva vôbec. Iste ide o jednu z podstatných otázok, ktoré v odbornej i laickej spoločnosti podliehajú diskusii. Druhý až šiesty okruh práce je výsledkom úsilia komplexne opísať a analyzovať práve túto väzbu v selektovaných oblastiach pracovného práva; táto selekcia sa opiera len o názor určitého autora a možno by ju bolo možné rozšíriť.

K aktuálnosti a využiteľnosti zvolenej témy možno konštatovať, že práca napĺňa svoj cieľ z hľadiska práva, teológie, ekonomiky i spoločenskej diskusie a tým sa zaraďuje aj do oveľa širšieho interdisciplinárneho priestoru. K štruktúre práce nemám námietky, je zrozumiteľnou; možno by bolo možné odporúčať jednoducho ju ešte presnejšie vysvetliť v úvode. Obsah práce zodpovedá jej názvu a štruktúre. K formálnym náležitostiam práce možno konštatovať, že až na detaily sa tu prejavuje dlhoročná skúsenosť autora vo vedeckej tvorbe. K použitým metódam a prístupu k problematike sa autor vyjadruje na strane 11, snáď trochu schematicky a stručnejšie, než by sa vyžadovalo. K prínosu práce pre rozvoj vedy a odboru sa možno vyjadriť jednoznačne kladne; ide o otvorenie otázky, ktorá zrejme vyvolá aj ďalšiu diskusiu a vyžaduje svoje dopracovanie na širšej disciplinárnej úrovni.

Otázky, ktoré prosím zodpovedať pri obhajobe habilitačnej práce.

1. V predloženej práci nie sú explicitne obvyklým spôsobom uvedené, či označené, tézy, ktorých pravdivosť sa preukazuje a v závere konštatuje alebo popiera. Bolo by možné uviesť tieto tézy a ich zhodnotenie stručne a výstižne v odpovedi pri obhajobe práce?

2. Predložená práca je zaujímavou spracovanou témou vzťahu sociálneho učenia Cirkvi a práva a odporúča sa ju publikovať, pretože určitým spôsobom formuje mienku verejnosti, odbornej i laickej, o význame toho, čo prináša cenné kumulované poznanie a dlhodobá prax Cirkvi, v sekulárnom svete.

Na strane 39 sa uvádza, že po prijatí Všeobecnej deklarácie ľudských práv boli na pôde OSN podpísané ďalšie dve medzinárodné zmluvy, týkajúce sa ľudských práv, Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach a Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach. Podľa tohto textu (výraz „ďalšie“) je teda Všeobecná deklarácia ľudských práv medzinárodnou zmluvou, čo celkom nezodpovedá skutočnosti, keďže je v skutočnosti práve jednoznačne politickým dokumentom. Napriek tomu sa však jej obsah považuje za prameň medzinárodných ľudských práv. Otázka znie, prečo tomu tak je?

3. Na strane 41 sa nachádzajú tvrdenia, že *sociálne práva vyplývajú zo spoločenskej zmluvy na rozdiel od prirodzených práv, ktoré vyplývajú z prirodzeného práva. Ďalej, majú prednosť pred zákonnými nárokmi ustanovenými pozitívnym právom, keď sú právami sociálno – ekonomickej povahy, keďže sú uznané a chránené prostredníctvom medzinárodných alebo regionálnych právnych nástrojov. ...Základom sociálnych práv je rovnosť, ... na rozdiel od ústavných slobôd občanov, základnou substanciou ktorých je sloboda.* Tieto tvrdenia v sebe skrývajú určité nepresnosti.

Otázkami preto v tomto smere sú: 1. Prirodzené práva ako uvádzate vyplývajú z prirodzeného práva... - čo pod tým autor práce myslel? 2. Princíp rovnosti ľudí vyplýva zo spoločenskej zmluvy? 3. V akom zmysle je základnou substanciou ústavných práv sloboda a čo sa myslí pod výrazom základná substancia? 4. Čo sa rozumie pod zákonnými nárokmi v súvislosti s prirodzeným právom? 5. Prednosť vyplýva z faktu, že pri sociálnych právach ide o práva sociálno – ekonomickej povahy? 6. Ďalej, prednosť sociálnych práv pred zákonmi vyplýva z toho, že ich obsahujú medzinárodné alebo regionálne (o aké rozdelenie ide?) nástroje?

Záver

Predloženú habilitačnú prácu odporúčam na obhajobu a považujem ju za presvedčivý podklad pre kladné posúdenie oprávnenosti udelenia vedecko-pedagogického titulu "docent".

Trnava, 4. februára 2018

prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD., v. r.
Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave

OPONENTSKÝ POSUDOK

HABILITAČNEJ PRÁCE

Študijný odbor: 3.4.6. pracovné právo

Názov habilitačnej práce: PRACOVNOPRÁVNA DIMENZIA SOCIÁLNEJ
NÁUKY KATOLÍCKEJ CIRKVI

Autor habilitačnej práce: JUDr. Viktor Križan, PhD., TU v Trnave, Právnická
fakulta

Oponent habilitačnej práce: doc. JUDr. Ján Matlák, CSc., Univerzita Komenského
v Bratislave, Právnická fakulta, Katedra pracovného práva a práva
sociálneho zabezpečenia

Problematika spracovaná autorom je veľmi zaujímavá a nie často spracovávaná, čím veľmi pozitívne hodnotím výber témy zo strany autora. Domnievam sa, že vedecké skúmanie môže významne prispieť k riešeniu nastolených problémov v danej problematike. Tak ako to vyjadruje aj autor, sociálnu náuku Cirkvi z právneho hľadiska nemožno považovať za prameň pracovného práva, avšak pozornosť, a aj v tomto období, určite treba venovať štandardom a požiadavkám tejto náuky na morálku v rámci pracovnoprávných vzťahov.

Z tohto pohľadu si autor stanovil aj cieľ habilitačnej práce a to porovnať princípy sociálnej náuky Cirkvi v oblasti ním uvedených základných sociálnych práv s medzinárodnými dokumentmi a jej odraz v existujúcej pracovnoprávnej úprave Slovenskej republiky. Pozitívne treba hodnotiť snahu autora o vyjadrenie vlastného stanoviska v záveroch rozpráv v rámci každej kapitoly ako aj snahu upozorniť na možné zmeny v slovenskej pracovnoprávnej úprave.

Cieľ, ktorý si autor stanovil, aj splnil a vzhľadom na to, že ide o habilitačnú prácu, možno konštatovať, že po formálnej ako aj obsahovej stránke práca vyhovuje kladeným požiadavkám. Téma habilitačnej práce okrem úvodu a zhrnutia je rozpracovaná v šiestich kapitolách. V prvej kapitole sa autor venuje problematike sociálnej náuky Cirkvi z pohľadu súčasnosti. Poukazuje na jej trvalé zásady, ktoré sa neustále rozvíjajú ako je dôstojnosť ľudskej osoby, spoločenské dobro, subsidiarita a solidarita. Samozrejme ide o zásady, ktoré v plnej miere by mali byť premietnuté aj do pracovnoprávných vzťahov. V ďalších kapitolách autor analyzuje uplatňovanie týchto zásad z hľadiska práva na prácu, práva na odpočinok

a primeranú dĺžku pracovného času, práva na spravodlivú mzdu, práva združovať sa v orgánoch utvorených na ochranu zamestnancov a práva na štrajk.

Pozitívne hodnotím snahu autora o zaujatie vlastného stanoviska a to v záveroch rozpráv k jednotlivým problémom, s ktorými v podstate súhlasím. Osobitne ma zaujala problematika ochrany osôb so zdravotným postihnutím. Tak ako konštatuje autor, sociálna náuka Cirkvi považuje osobu so zdravotným postihnutím za subjekt so všetkými právami, ktorej sa však musí pomôcť, aby sa zúčastňovala na rodinnom a sociálnom živote vo všetkých rozmeroch a na všetkých úrovniach dostupných jej možnostiam. Súhlasím s autorom a osobne sa domnievam, že práve tomuto okruhu subjektov je žiaduce zo strany spoločnosti venovať oveľa väčšiu pozornosť tak ako z hľadiska pracovného práva aj z hľadiska práva sociálneho zabezpečenia.

Osobitne pozitívne hodnotím schopnosť autora použiť pomerne široké spektrum metód vedeckého poznania, čoho výsledkom je komplexné a relatívne vyčerpávajúce skúmanie predmetnej problematiky. V intenciách použitej metodológie kladne hodnotím analýzu danej problematiky z viacerých hľadísk ako aj uplatnenie metódy komparácie a právnej logiky.

Posudzovaním predloženej habilitačnej práce som dospel k názoru, že správnosť a logická nadväznosť výsledkov a záverov práce je nepochybná, odrážajúca autorovu schopnosť získavať a objektívne vyvodzovať vedecké poznatky z dostupných zdrojov za vhodného použitia metód vedeckého poznania.

Autor spracoval habilitačnú prácu po formálnej a obsahovej stránke na dobrej úrovni, s vhodným využitím širokého spektra metód vedeckého poznania, čím preukázal, že dokáže vhodne aplikovať nadobudnuté teoretické poznatky.

Na základe predchádzajúcich konštatovaní **odporúčam** predmetnú habilitačnú prácu prijať k obhajobe a na základe úspešnej obhajoby navrhujem priznať **JUDr. Viktorovi Križanovi, PhD. vedecko-pedagogický titul „docent“**.

V Bratislave 19. februára 2018

doc. JUDr. Ján Matlák, CSc., v. r.
oponent

OPONENTSKÝ POSUDEK HABILITAČNÍ PRÁCE

JUDr. VIKTORA KRÍŽANA, PhD., TU Trnava, Právnická fakulta

NA TÉMA: PRACOVNOPRÁVNÁ DIMENZIA SOCIÁLNEJ NÁUKY KATOLÍCKEJ CIRKVI

Předložená habilitační práce čítá celkem 217 stran a je rozčleněna do šesti kapitol s předchozím krátkým úvodem a na závěr třístránkovým shrnutím. Vzhledem ke zvolenému tématu a povaze jeho zpracování se rozsah práce jeví jako přiměřený. Bibliografie je, co se týče sekundární literatury, rozčleněna do tří částí: použitých knižních publikací je celkem 62, příspěvků ve sbornících je 33, časopiseckých článků pak 22. Zde by bylo možno poukázat na skutečnost, že kromě literatury slovenskojazyčné a českojazyčné autor cituje ještě texty psané v angličtině, zatímco ohledně sociální nauky církve je k dispozici bohatá literatura německojazyčná. Například kniha J. Höffnera „Kresťanská nauka o spoločnosti“ mohla být citována z německého originálu, uveřejněného pod titulem „Christliche Gesellschaftslehre“. Vzhledem k charakteru tématu jsou v seznámech uvedeny prameny nejen právní (zákony, deklaráce, dohody, nařízení, směrnice a rozsudky), nýbrž také neprávní, totiž církevní dokumenty. Zde je třeba podotknout, že autor uvádí jako zdroj svých citací papežských dokumentů kompendium „Dokumenty sociálnej nauky Cirkvi“, v němž jsou obsaženy encykliky, jež autor níže vypočítává společně s roky jejich vydání (s. 216). Není však jasné, co přesně má tento seznam dokumentů znamenat. Pokud by šlo o části uvedeného kompendia, pak by k nim měla být uvedena paginace v kompendiu. Pokud by šlo o jiná slovenská vydání těchto encyklik, pak by samozřejmě bylo žádoucí uvést jejich konkrétní bibliografické údaje. Zdaleka nejprůhodnější by ovšem bylo, vzhledem k tomu, že práce je psána a obhajována na právnické fakultě, uvést citace těchto dokumentů, jak jsou publikovány v oficiálním věstníku Apoštolského stolce Acta Apostolicae Sedis. Ten totiž zdaleka neobsahuje pouze právní předpisy, nýbrž četné další dokumenty, a to včetně papežských encyklik.

V úvodní stati autor správně poukazuje na skutečnost, že sociální nauka církve není pramenem pracovního práva, avšak hájí svoje rozhodnutí věnovat se jí ve své práci o pracovním právu vzhledem k úmyslu interdisciplinárního záběru (s. 9). Sociální nauka církve formuluje etické zásady a mravní principy pro sociální a hospodářský život, chápe ji proto jako celkový rámec, ve kterém bude pojednávat jednotlivé pracovněprávní instituty a problematiky. Vytyčil si za cíl porovnávat principy sociální nauky církve s mezinárodními

dokumenty a s realitou pracovněprávní úpravy (a dodejme, že též skutečné praxe) ve Slovenské republice (s. 10).

První kapitola se věnuje sociální nauce církve a jejím čtyřem principům, totiž lidské důstojnosti, obecného dobra, subsidiarity a solidarity. Reflektuje také postupný vývoj této složky učení církevního magisteria od pontifikátu Lva XIII. – s jeho průlomovou encyklikou „Rerum novarum“ (1891) – až do produkce současného papeže Františka. Autor přesvědčivě obhajuje potřebu takovéhoho církevního učení, přestože „problémy výroby, trhu a spotřeby jsou zdánlivě jen materiální povahy“ (s. 15). Dále autor pojednává rozvoj sociální nauky církve harmonizujícím způsobem, chápe ji jako jednotný organicky se rozvíjející celek, nevyhledává zlomy nebo divergence. „Rerum novarum“ zařazuje do nutného historického kontextu „nástupu industrializace, zániku feudalismu a rozvoji průmyslové výroby“ (s. 22), zdůrazňuje však, že přes všechny sociální akcenty, jež encyklika obsahuje, Lev XIII., věren tradici církve, nezpochybňuje institut soukromého vlastnictví. U encykliky Pia XI. „Quadragesimo anno“ z roku 1931 zůstává nepovšimnuta určitá inspirace fašistickým korporativismem. Vzhledem k tématu práce je předmětem autorova bezprostředního zájmu především encyklika Jana Pavla II. „Laborem exercens“ z roku 1981; v případě encykliky téhož papeže „Centesimus annus“ z roku 1991 chybí zdůraznění skutečnosti, že papež zde – vzhledem ke zkušenostem s dysfunkcemi plánovaného socialistického hospodářství – s dílčími výhradami akceptuje kapitalismus, resp. tržní hospodářství. Bylo by zajímavé uvést, proč dokument Pavla VI. „Octogesima adveniens“ z roku 1971 není encyklikou, nýbrž pouze apoštolským listem.

Také sociální nauka církve, aby se nestala pouhým souhrnem abstraktních morálních výzev, musela vypracovat katalogy konkrétních podmínek, které slouží k ochraně a zajištění lidské důstojnosti (s. 34). Z této skutečnosti pak autor odvozuje výklad dalších, nyní již konkrétních aspektů pracovního práva, s ohledem na etický náhled sociální nauky církve. Pohybuje se pak po právní stránce, jak uvádí, ve sféře základních práv tzv. druhé generace, práv sociálních. Ta podle autora vyplývají ze společenské smlouvy, na rozdíl od přirozených práv, jež vyplývají z práva přirozeného (s. 41).

První podmínkou dalších konkrétnějších aspektů je samo právo na práci, pojednávané ve druhé kapitole. Je to materialistický ekonomismus, jenž snižuje podle Jana Pavla II. v encyklice „Laborem exercens“ člověka na úroveň nástroje. Apel papeže Františka, varující před zapřičiňováním ztráty pracovních míst, by snad mohl být předmětem kritiky, neboť tento jev vůbec nemusí být projevem podnikatelské zlovolnosti. Již na tomto místě je třeba uvést, že jednostranně nastavené paradigma podnikatelů versus pracovníků, jež se v práci místy

objevuje, připomíná diskurs, který v našich podmínkách představoval oficiální doktrínu v období před změnami roku 1989. Každý člověk, i zaměstnanec, je svým způsobem „homo oeconomicus“, který váží, co je pro něj ekonomicky nejvýhodnější, a využívá rozmanitých možností pro maximalizaci svého soukromého užitku. Navíc předpokladem rozdělování materiálních hodnot je nejprve jejich produkce, která předpokládá podnikatelský nápad a realizaci tvůrčího záměru. Zodpovědnost za problémy se zaměstnaností lze připsat podle autora státu, který má vytvářet hospodářské podmínky, aby se každý mohl začlenit do pracovního procesu (s. 50). Takové podmínky se pokusil stát před rokem 1989 vytvářet direktivně, avšak výsledkem byla chronická neefektivnost celého systému a jeho následný kolaps. Za těchto okolností by bylo vhodné nastínit, jakými konkrétními prostředky může demokratický právní stát, chránící smluvní svobodu občanů, tyto podmínky zajišťovat. V autorově hledáčku se posléze objevují konkrétnější problematiky, spjaté se komplexně pojatým tématem práce. Tak jde například o diskriminaci žen v pracovním procesu a v odměňování, práci osob se zdravotním postižením nebo o problém dosud v různých formách existující nucené práce. Zde se autor více orientuje na prameny evropského práva a Mezinárodní organizace práce a bude tak činit i nadále. Zajímavý by byl exkurz do počátků křesťanství, které instituci otroctví respektovalo, avšak postupem času ji svým sociálním étosem podemlelo. Ve druhé kapitole není pět po sobě následujících stran (s. 73–77) opatřeno poznámkami pod čarou. Autor se často velmi kriticky staví k právní a faktické situaci ve Slovenské republice. I když není důvodu mít pochyb o exaktnosti jeho kritických rozborů, je třeba také upozornit na to, že jak dokumenty sociální nauky církve, tak mezinárodní deklarace a v jistém smyslu i evropské směrnice určují ideály, jimiž nelze poměřit bez výtek situaci v žádné zemi světa.

Zcela zvláštní kapitolu, v pořadí třetí, pak autor vyhrazuje právu na odpočinek a problematice délky pracovní doby. Podobně jako v případě samotného práva na práci začíná autor u encykliky „Rerum novarum“. Církevní kazuistika důvodů pro přípustnost nedělních prací (s. 89–90) mohla být doplněna pramenem právním, totiž ustanovením Kodexu kanonického práva, který v kánonu 1247 kazuistiku překonává a formuluje obecný princip zákazu „práce a činností, které jsou na překážku bohoslužbě a radosti, vlastní dnu Páně, nebo náležitému duševnímu i tělesnému zotavení“. Ospravedlnění práce v neděli nesmí představovat podle autora například vyšší příjem nebo lepší využití kapitálu (s. 90). Avšak bývají to velmi často sami zaměstnanci, kteří právě kvůli zvýšeným odměnám nedělní či sváteční práci vyhledávají. Je vhodné, že autor vyzdvihuje někdejší praxi katolické církve, která zaváděla velké množství svátků, obnášejících pracovní volno, nahrazujících tak standardní pětidenní

pracovní týden (s. 91). Ohledně konkrétní situace ve Slovenské republice uvádí autor nejprve proces postupného zkracování pracovní doby v Československu od roku 1918; při zkoumání skutečného současného stavu například kriticky vytýká státu ve Slovenské republice, že na jeho straně „není zřetelná aktivní činnost (usilující) vyřešit postavení zdravotnického personálu tak, aby nebyl potřebný opt-out“ (s. 105). Kritické hodnocení současného stavu ve Slovenské republice autor porovnává nejen s etickými parametry sociální nauky církve, nýbrž také se standardy evropského práva. Např. „poskytnutí náhradního odpočinku do 30 dní při zkrácení denního odpočinku na úroveň 8 hodin nevykazuje znaky rovnocenné doby odpočinku podle požadavků směrnice 2003/88/ES“ (s. 112–113). Autor se kriticky staví nejen k nedostatkům slovenské pracovněprávní legislativy, nýbrž také ke skutečnému stavu věcí, např. když uvádí, že „v aplikační praxi je však velmi častý výkon práce přes čas bez existence objektivního důvodu“ (s. 123). Slovenská republika je také „dlouhodobým jednoznačným lídrem v počtu zaměstnanců pravidelně pracujících v noci“ (s. 126). Kromě statisticky prokázaných či veřejně dokumentovaných nešvarů se autor místy dovolává vlastních konkrétních zkušeností a uvádí je v poznámkách pod čarou (viz např. pozn. 355 či 357). Jsou to především nemocnice, ve kterých se pracovní právo v praxi nedodrжуje (s. 137). Zde je ovšem třeba poznamenat, že zdravotnictví představuje činnost, kde je v sázce lidské zdraví, ba samy lidské životy. Oproti legitimním zájmům zaměstnanců zde tak stojí příliš vysoké hodnoty, než aby bylo v praxi možno dodržovat vše, i pokud by byla celková situace uspokojivější.

Čtvrtá kapitola se zabývá právem na spravedlivou mzdu. Také zde je základem autorových úvah encyklika „Rerum novarum“, která poměřuje mzdu s potřebami zaměstnance a jeho rodiny. Kritériem výše mzdy nemá být svobodná vůle smluvních stran, nýbrž „přirozená spravedlnost“ (s. 142). Na druhé straně je při určování výše mzdy třeba brát ohled na hospodářskou situaci podniku, není správné dovést podnikání ke krachu (s. 146). Směrodatný je stav ekonomiky ve společnosti, v regionu, v konkrétní oblasti hospodářství (s. 147). Zde je zřejmé, že ani podle autora nevisí odměňování zaměstnanců v jakémsi ahistorickém vzduchoprázdnu mimo ekonomickou realitu. Autor se také zastává konceptu minimální mzdy s její alimentární a stimulační úlohou, avšak uznává kontraproduktivnost její přílišné výše (s. 155–156). Uvádí rovněž, že minimální mzdu pobírají ve slovenských podmínkách pouhá dvě procenta zaměstnanců. Autor se pozastavuje nad horentními částkami, které také ve Slovenské republice pobírají vrcholoví manažeři, zejména pak v souvislosti s tím, že jejich pracovní smlouvy často obsahují klauzuli, která přislubuje zlepšení mzdových podmínek zaměstnanců v závislosti na zefektivnění výroby, jež je manažerovou zásluhou (s. 168).

Pozoruhodné je, že autorem uvedené statistické údaje o koupěschopnosti obyvatelstva na Slovensku svědčí o tom, že ta je zde nižší nejen než v ostatních zemích V4, nýbrž také než ve Slovinsku, Estonsku a Chorvatsku (s. 168).

Právo sdružovat se v odborech, pojednávané v páté kapitole, má v podmínkách bývalého socialistického Československa určitou pachut', způsobenou vnímáním odborů jako někdejšího „Revolučního odborového hnutí“. V demokratickém právním státě však odborové organizace „vznikají svobodně, ze spontánní iniciativy“ (s. 171). Zaměstnanci, kteří vykonávají práce na základě dohod mimo pracovní poměr však trápí na využívání výsledků kolektivních smluv a nemají právo na stávku, které je předmětem pojednání v šesté kapitole. Ve věci tématu stávky se již autor nemůže odvolávat na průkopnickou encykliku Lva XIII. z konce 19. století, a cituje novější encykliky papežů z období po Druhém vatikánském koncilu. Dokládá rovněž mezinárodní a evropské zakotvení práva na stávku a neopomíjí opět podrobit kritice domácí situaci, kde konstatuje u právní úpravy práva na stávku „celkovou nekonzistentnost, roztržitost nejen terminologického aparátu, nýbrž i samotných teoretických koncepcí“ (s. 195).

Na závěr je třeba zdůraznit rozdíl hodnotících kritérií u doktorských disertací a u habilitačních prací. Zatímco v případě disertací se požaduje, aby byly „inovativní“, přinášely nové poznatky nebo metodologicky novým způsobem pojednávaly již známé poznatky, habilitační práce má prokázat, že aspirant chce být skutečným vyučujícím, má se z něj stát „docens“. Z toho plyne, že má v předložené práci prokázat především širší i hlubší orientaci v oboru, aniž by byl nucen usilovat o průlomová řešení zkoumané problematiky. To se habilitandovi podařilo v prezentaci komplexnějších znalostí jak v oboru slovenského, evropského i mezinárodního pracovního práva, tak v náhledu do principů sociální nauky církve, kterou tvořivým způsobem aplikoval na právní a faktický stav ve Slovenské republice. Přes dílčí, výše uváděné výhrady

**doporučuji práci k úspěšnému obhájení a jejího autora k udělení
vědecko-pedagogického titulu „docent“ v studijním odboru 3.4.6. pracovní právo.**

Praha, 19. února 2018

doc. JUDr. Stanislav Příbyl, Ph.D., Th.D., v.r.
Teologická fakulta JČU v Českých Budějovicích
Katedra teologických věd
Oddělení církevního práva